

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія. Національна безпека»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політології
Протокол № 2 від 26 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Міжнародна безпека
Викладач (-і)	Монолатій Іван Сергійович
Контактний телефон викладача	+380955826111
E-mail викладача	ivan.monolatii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	вівторок 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Силабус навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія. Національна безпека».</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні теорії міжнародної безпеки, традиційні та асиметричні загрози для безпеки міжнародного співтовариства, енергетична, екологічна та кліматична безпека, глобальні та регіональні системи безпеки, механізми розв'язання міжнародних суперечностей та конфліктів сучасності, вплив штучного інтелекту на міжнародну безпеку, місце і роль України у системі міжнародної безпеки.</p> <p>Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти першого рівня передбачає вивчення дисципліни «Міжнародна безпека» за денною формою навчання в обсязі 180 годин, в тому числі: 30 годин лекцій, 30 години семінарських занять і 120 години самостійної роботи. Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру; результатом засвоєння матеріалу є складання здобувачами вищої освіти першого рівня іспиту.</p> <p><i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс, допомагають здобувачам освіти усвідомити його значення, обсяг і структуру, зміст окремих розділів і тем, надають змістовну, організаційну та методичну допомогу у самостійному їх вивченні, визначають найбільш складні теми та питання.</p> <p>Вивчення курсу «Міжнародна безпека» передбачає засвоєння теоретичного матеріалу та формування практичних навичок. Важливо сформувати у студентів систему теоретичних знань про створення та еволюцію системи міжнародної безпеки, її базові інституції (Вестфальський мир, Віденський конгрес, Ліга Націй, ООН, ОБСЄ); визначення потенціалів традиційних та асиметричних загроз для міжнародної безпеки, у т. ч. незавершені націотворчі процеси, міжнародний тероризм, вплив світових релігій та ідеологій на безпеку світу; показати вплив енергетичної, екологічної та кліматичної безпеки на сучасний стан міжнародних відносин; окреслити рамки правового використання сили у міжнародному гуманітарному праві, порозуміння щодо контролю над озброєнням і роззброєнням; структурувати знання про інституції системи колективної безпеки у глобальному світі (НАТО, ЄС) та на регіональному рівні (ОБСЄ, організації безпеки в Азійсько-Тихоокеанському регіоні); показати способи розв'язання міжнародних конфліктів</p>	

сучасності, зокрема й участь міжнародних організацій у вирішенні «української кризи» та російської агресії проти України (з 2024 р.); з'ясування місця і ролі України у системі сучасної міжнародної безпеки, гарантій суверенітету та територіальної цілісності України (з 2022 р.); використання штучного інтелекту для прогнозування особливостей міжнародної безпеки у першій половині XXI ст.

Проведення *практичних та семінарських занять* має на меті надати здобувачам вищої освіти першого рівня навички практичного застосування набутих під час лекцій теоретичних знань про поняття, зміст, складові та суб'єкти міжнародної безпеки, її інституції у минулому та сучасному, використання сили та миру в міжнародних відносинах, місце і роль держави як головного політичного актора безпекових питань, глобальні та регіональні тренди міжнародної безпеки, проблеми мілітаризації міжнародних відносин, патовість ролі міжнародних організацій у припиненні війни в Україні (з 2014 р.), вплив недержавного сектора на розв'язання сучасних проблем міжнародної безпеки.

Самостійна робота здобувачів освіти є невід'ємною складовою частиною навчального процесу. Основна мета самостійної роботи – засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою курсу і не охопленого іншими видами занять – лекційними, семінарськими тощо. Самостійна робота здобувачів освіти сприяє розвитку у них критичного мислення та формування навичок цілеспрямованої самостійної роботи з літературними джерелами, нормативними документами, інформацією в цілому та вміння на їх основі аналізувати та вирішувати проблемні питання і робити власні висновки та обґрунтування як теоретичного, так і практичного характеру.

Опанувавши курс, здобувачі вищої освіти мають вміти використовувати теоретичні знання з дисципліни у практичній діяльності; використовувати понятійно-категоріальний апарат із царини міжнародної безпеки; знати та розуміти природу, джерела та напрями еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики; продемонструвати знання та розуміння вузькоспеціалізованих (політичних, правових, безпекових, соціальних тощо) аспектів розвитку сучасної системи міжнародних відносин та місця в ній України; аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав; визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» є формування у студентів здатності розв'язувати складні задачі і проблеми під час професійної діяльності у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, зокрема загального уявлення про сутність міжнародної безпеки як стану захищеності від негативних впливів та важливої умови життєдіяльності особистості, соціальних і політичних систем, таких як суспільство, держава, міжнародне співтовариство.

Основними цілями вивчення дисципліни є формування теоретичних і практичних знань щодо засад діяльності та компетенцій структур глобальної і регіональної безпеки, ознайомлення із засадами функціонування інституцій та органів ЄС та НАТО у сфері міжнародної безпеки; опанування знань стосовно форм і методів європейської та євроатлантичної інтеграції; вивчення стандартів безпеки у повсякденному житті; узагальнення знань щодо компетенцій інституцій європейської та євроатлантичної

інтеграції; визначення місця і ролі України у сучасних геополітичних процесах, зокрема спрямованих на гарантії та забезпечення її національної та міжнародної безпеки.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній та безпековій сферах, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, орієнтуватися в проблемах суспільно-політичного життя.

Фахові компетентності:

СК-10. Здатність аналізувати та розуміти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин, їх вплив на національну безпеку держави, об'єктивний характер європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів, шляхи досягнення сумісності із збройними силами країн Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

СК-11. Здатність аналізувати основні проблеми забезпечення сфер національної безпеки, зрозуміло надавати оцінку тенденціям розвитку державної політики у сферах національної безпеки, аналізувати доктрини та стратегії національної безпеки іноземних держав та визначати потенційний негативний вплив їх реалізації на національну безпеку України.

Результати навчання:

РН-3. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН-11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

РН-17. Використовувати законодавство, вітчизняний та зарубіжний досвід у сферах забезпечення національної безпеки, здійснювати науковий аналіз її сучасного стану.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	052 Політологія	2	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Понятійно-категоріальний апарат сучасного безпекознавства в системі міжнародних відносин.	2	2	8
Тема 2. Традиційні загрози для міжнародної безпеки.	2	2	8

Тема 3. Асиметричні загрози для міжнародної безпеки.	2		8
Тема 4. ООН як універсальна система колективної безпеки.	2	2	8
Тема 5. НАТО як модель політико-військової безпекової системи.	2	2	8
Тема 6. Європейський Союз як безпекова спільнота.	2		8
Тема 7. Регіональні інститути міжнародної безпеки.	2	2	8
Тема 8. Сучасні збройні конфлікти і міжнародна безпека.	2	2	8
Тема 9. Безпека людини у системі міжнародних відносин.	2	2	8
Тема 10. Новітні теорії, проблеми та інтерпретації міжнародної безпеки.	2	2	8
Тема 11. Безпекова політика України.	2	2	8
Тема 12. Революція гідності у контекстах міжнародної безпеки.	2	2	8
Тема 13. Анексія Криму Російською Федерацією як проблема міжнародної безпеки.	2	2	8
Тема 14. Російсько-українська війна 2014-2022 рр. і трансформація системи колективної безпеки.	2	2	8
Тема 15. Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України як виклик і проблема для міжнародної безпеки.	2	2	8
ЗАГ:	30	30	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Структура розподілу балів передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) написання екзаменаційної роботи – 30 балів. 5) Контроль самостійної роботи – 20 балів. <p>Загальна кількість – <i>100 балів.</i></p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – <i>3 бали;</i> – вміння структурувати основні принципи та методи дослідження – <i>4 бали;</i> – знання теоретичних засад, завдань, методів – <i>3 бали;</i> <p>Загальна кількість – <i>10 балів.</i></p>

Семінарські заняття	<p>На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів.</p> <p>5 балів студент отримує за вичерпну бездоганну відповідь із наведенням двох і більше прикладів на підтвердження теоретичного положення, яке розглядається.</p> <p>4 бали – за повну відповідь із наведенням двох і більше прикладів проте з однією-двома змістовими неточностями.</p> <p>3 бали – за неповну правильну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей чи невірно наведені приклади або їх відсутність.</p> <p>2 бали – за часткову, з грубими недоліками відповідь, або за її неадекватність завданню чи відсутність взагалі.</p> <p>При переведенні в бали в сумі можна набрати 30 балів. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент, який не виконав завдання, що виносилися на самостійну роботу, в установлений термін та отримав менше 30% за поточний контроль направляється на талон №2. До того часу, він має виконати/доопрацювати завдання та подати їх на перевірку викладачу.
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен; Форма задачі – письмова.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи: студент зобов'язаний добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, які виносяться на практичні заняття та самостійну роботу. вчасно виконати письмове завдання (підготовка реферату; виконати підсумковий тест у зазначений день. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p> <p>Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшету чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p>	

Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача кожного вівторка о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком: студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань. системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта: порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах самоосвіти Prometheus, Ed Era, Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни: студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

Література:

Нормативно-правові акти

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Міжнародні документи НАТО. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/c563>

Право ЄС та України. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/law/rekomendatsiyi-shhodonablyzhennya-ukrayinskogo-zakonodavstva-do-prava-yes/>

Основна

1. Арон Р. Війна і мир між націями. Київ: Юніверс, 2000.
2. Бжезінський З. Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. https://shron1.chtyvo.org.ua/Bzhezinskiy/Zbigniev/Velyka_shakhivnytsia.pdf
3. Бжезінський З. Стратегічне бачення. Америка і криза світової влади. Львів: Літопис, 2012.

https://chtyvo.org.ua/authors/Bzhezinski_Zbigniev/Stratehichne_bachennia_Ameryka_i_kryza_hlobalnoi_vlady/

4. Винницький М. Український Майдан – російська війна. Хроніка та аналіз Революції Гідності. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. https://chtyvo.org.ua/authors/Vynnytskyi_Mykhailo/Ukrainskyi_Maidan_rosiiska_viina_Khronika_ta_analiz_Revoliutsii_Hidnosti/
5. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Наш формат, 2018.
6. Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. Історія людської спільноти. Київ: Ніка-Центр, 2020. https://chtyvo.org.ua/authors/Mak-Nil_Viliam/Pidnesennia_Zakhodu_Istoriia_liudskoi_spilnoty_vyd_2011/
7. Парахонський Б., Яворська Г. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл. Київ: НІСД, 2019. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf
8. Талеб Н. Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті. Київ: Наш формат, 2019.
9. Талеб Н. Антикрихіть. Про (не)вразливе у реальному житті. Київ: Наш формат, 2019. https://chtyvo.org.ua/authors/Taleb_Nasim_Nikolas/Antykrykhkist_Pro_nevrazlyve_u_realnomu_zhytti/
10. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. Київ: Основи, 2019.
11. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Київ: BookChef, 2018.
12. Monolatii I. W Europie, obok Europy, dzięki Europie. Dylematy historii, polityki i bezpieczeństwa Ukrainy. Płock: Wydawnictwo Naukowe Mazowieckiej Uczelni Publicznej, 2020.

Допоміжна

1. Артёмов І. В., Віднянський С. В., Тодоров І. Я., Токар П. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014–2022 рр.): монографія. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2022. 284 с.
2. Монолатій І. Інформаційні "вкиди" Якова Макогона: геополітичні міркування приватного шпигуна про повоєнне облаштування світу. *Медіафорум: прогнози, інформаційний менеджмент*. Чернівці, 2024. Том 24. С. 327-344. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.327-344>
3. Монолатій І. Специфіка трактування військової розвідки у воєнно-політичній д Україні еміграції (середина ХХ ст.). *Вісник Прикарпатського університету Політологія*. Ів.-Фр., 2024. Вип. 18. С. 263-272. https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024_25
4. Романько І. І. Європейська та євроатлантична інтеграція України: історія, сучасний стан, перспективи : навч. посіб. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 272 с. https://dspace.sfa.org.ua/bitstream/123456789/978/1/Romanko_evropeiska.pdf
5. Kuzniar R. Bezpieczeństwo Międzynarodowe. Warszawa: WN Scholar, 2020.
6. Płokhy S. The Gate of Europe. A History of Ukraine. London: Penguin Books, 2015.
7. Płokhy S. The Russo-Ukrainian War. London: Penguin Books, 2023.

Інформаційні ресурси

Євроінтеграційний портал. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>

Сайт Офісу Ради Європи в Україні. <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>

Сайт Представництва Європейського Союзу в Україні.

https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232

Сайт НАТО. <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>

Сайт Представництва НАТО в Україні. <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/172836.htm>

Сайт Місії України при НАТО. <https://nato.mfa.gov.ua/>

Рекомендовані курси на платформах самоосвіти

Курс ВУМ «Що таке європейська ідея?» <https://vumonline.ua/course/what-is-the-european-idea/>

Курс ВУМ «Про НАТО»: <https://vumonline.ua/course/pro-nato/>

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://d-learn.pnu.edu.ua/>

Викладач _____ І. С. Монолатій